

До спеціалізованої вченої ради
Д 58.082.04 Західноукраїнського
національного університету
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а

ВІДГУК

**офіційного опонента Яцик Тетяни Петрівни
на дисертацію Суховецького Сергія Володимировича
на тему: «Адміністративно-правові засади діяльності Національного
антикорупційного бюро України у забезпеченні національної безпеки
України», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних
наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Ступінь актуальності обраної теми. Корупція супроводжує людство впродовж тривалого часу. У різних формах та проявах вона підточує підвалини як окремих державних інститутів, так і держави в цілому. Після здобуття незалежності Україна також зазнавала її негативного впливу, посідаючи одні з найгірших місць серед країн Європи у різноманітних рейтингах, які публікувались за результатами досліджень корупції та боротьби із нею. Курс України на інтеграцію до Європейського Союзу ставить перед нашою державою завдання покращення ситуації у даному напрямку.

Досвід країн ЄС свідчить, що в структурі органів державної влади, уповноважених на протидію порушенням закону, для протидії корупції відповідними функціями можуть наділятися як органи загальної компетенції, так і окремо створені органи спеціальної компетенції. В Україні даний досвід був взятий на озброєння в 2015 р., коли було створено Національне антикорупційне бюро України. За час, який пройшов із зазначеного моменту, дана структура зайняла важливе місце не тільки серед правоохоронних органів країни, вона стала дієвим інструментом захисту національних інтересів. Особливо важливим дане питання стало після початку зовнішньої агресії проти України в 2022 р. В таких умовах кожен додатковий чинник негативного впливу може стати критичним для національної безпеки, а тому країна

змушена рішуче діяти щодо обмеження їх впливу на економіку, суспільство та державу в цілому.

Водночас, у сучасних умовах посилення інституційних вимог з боку міжнародних партнерів та європейських інституцій, ефективність функціонування спеціалізованих антикорупційних органів розглядається не лише як внутрішньополітичне завдання, але і як складова міжнародної правосуб'єктності держави. У цьому контексті діяльність Національного антикорупційного бюро України набуває додаткового значення як індикатор спроможності держави забезпечувати верховенство права та належне адміністративно-правове регулювання у сфері національної безпеки. Саме це обумовлює підвищений науковий інтерес до комплексного аналізу адміністративно-правових засад діяльності зазначеного органу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тематика дослідження відповідає цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (визначеним Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), відповідає вимогам та завданням, визначеним у Антикорупційній стратегії на 2021-2025 роки, затвердженій Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» №2322-ІХ від 20 червня 2022 року. Дисертацію виконано в межах напрямів наукових досліджень, визначених Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року» № 942 від 7 вересня 2011 року та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні» № 476 від 30 квітня 2024 р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження С.В.Суховерхого є завершеним самостійним науковим дослідженням, у

якому пропонується новий теоретико-правовий підхід до вирішення наукової проблеми, що є важливим внеском у науку адміністративного права. Подана до захисту дисертаційна робота відрізняється грамотним, послідовним та системним викладом матеріалу на основі повного наукового обґрунтування. Чітко прослідковується авторська позиція та логічна завершеність роботи. Висновки і положення, які виносяться на захист, є особистим здобутком дисертанта.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі дисертаційної роботи наведено обґрунтування актуальності теми дисертації, встановлено її зв'язок із науковими програмами, темами, планами, визначено мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, охарактеризовано використані в роботі методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію роботи та дані про її структуру і обсяг. У першому розділі «Теоретико-методологічні основи адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України» досліджено поняття національної безпеки з позиції адміністративно-правового регулювання, розглянуто сучасні виклики, ризики та загрози для національної безпеки, проаналізовано стан та особливості наукових досліджень у сфері формування адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки. У другому розділі «Адміністративно-правові та організаційні імперативи діяльності Національного антикорупційного бюро України» охарактеризовано місце та роль Національного антикорупційного бюро України в складі державних органів спеціальної компетенції, розкрито нормативно-правові засади функціонування Національного антикорупційного бюро України, досліджено адміністративно-правові антикорупційні імперативи в діяльності Національного бюро України. Третій розділ дисертаційної роботи «Перспективи удосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ в умовах воєнного стану» містить два підрозділи у яких здійснено ґрунтовний

аналіз зарубіжного досвіду застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції та досліджено можливості його імплементації в Україні, крім того, визначено парадигму застосування адміністративно-правових механізмів діяльності НАБУ в умовах новітніх викликів, з якими стикнулась Україна в останні роки. Логічним результатом роботи є висновки, що повністю відповідають поставленим завданням та змісту самої роботи, впливають з її основних положень, зокрема, розв'язують важливу наукову проблему щодо обґрунтування і систематизації адміністративно-правових засад та імперативів у діяльності Національного антикорупційного бюро України як органу спеціальної компетенції у сфері забезпечення національної безпеки України.

Для досягнення наукової об'єктивності результатів дослідження доречно та методологічно правильно було застосовано загальнонаукові, спеціально наукові та філософсько-світоглядні методи, що сприяло єдності теорії і практики. Теоретичну основу дисертації склали наукові публікації вітчизняних та зарубіжних фахівців досліджуваної проблематики. Застосування діалектичного, системно-структурного, порівняльно-правового та інших наукових методів дозволило логічно і взаємопов'язано розкрити наукову сутність досліджуваних питань та проблем з метою реалізації поставлених завдань.

Зокрема, логіко-семантичний метод використаний для дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки (розділ 1). Формально-юридичний метод було застосовано з метою розкриття змісту адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки (підрозділ 1.3) та дослідження нормативно-правових засад функціонування Національного бюро (підрозділ 2.2.). Застосування діалектичного методу дало можливість з'ясувати зміст компонентів адміністративно-правових та організаційних імперативів діяльності Національного бюро (підрозділ 2.3). Завдяки компаративному методу проаналізовано зарубіжний досвід застосування адміністративно-правових

інструментів протидії корупції та можливості його імплементації в Україні (підрозділ 3.1). На основі системно-структурного методу критично розглянуто місце і роль Національного бюро в складі державних органів спеціальної компетенції (підрозділ 2.1). Метод спостереження застосовано для формування інформаційної бази даних та аналізу інформації з досліджуваної проблематики, обґрунтування рекомендацій стосовно удосконалення системи та методів застосування антикорупційних заходів під час виконання Національним бюро своїх функціональних обов'язків; застосування структурно-функціонального методу дало можливість з'ясувати складові адміністративно-правової організації та окреслити формування парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро в умовах новітніх викликів. Метод правового прогнозування надав можливість окреслити напрями імплементації міжнародних правових засад та зарубіжного досвіду в діяльності спеціалізованих антикорупційних органів України (підрозділ 3.2).

Достовірність і новизна наукових положень. Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням значного списку використаних джерел, до якого увійшли праці вітчизняних та зарубіжних науковців, законодавство із досліджуваної проблематики України, іноземних держав та міжнародних організацій.

Наукова новизна дослідження забезпечується розробкою низки наукових положень, які, згідно чинних вимог та стандартів, чітко поділяються на запропоновані вперше, вдосконалені автором та такі, що отримали подальшого розвитку у дисертації С.В.Суховецького.

Дисертантом вперше обґрунтовано необхідність нового наповнення парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності Національного бюро України в умовах новітніх викликів, пріоритетом якої слід розглядати вироблення і забезпечення реалізації ефективної правової стратегії антикорупційного законодавства; окреслено засади, на яких повинна базуватись та комплекс складових, які повинні формувати зазначену

парадигму в умовах новітніх викликів для національної безпеки. На схвальну оцінку заслуговує здійснене автором визначення і групування адміністративно-правових та організаційних імперативів діяльності Національного бюро України у забезпеченні національної безпеки, в тому числі обґрунтування доцільності доповнення на законодавчому рівні принципів його діяльності такими як превентивність і ефективність з метою забезпечення комплексу заходів, спрямованих на попередження і недопущення корупційних дій серед новітніх викликів національній безпеці. Заслуговує на увагу авторське обґрунтування розгляду адміністративно-правової діяльності Національного бюро як структурного елемента механізму забезпечення національної безпеки України, що функціонує на засадах превенції, координації та адміністративно-правового впливу, а не виключно правоохоронного реагування.

За результатами дослідження удосконалено: підходи щодо формування адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України з врахуванням таких її складових, як види, класифіковані загрози, виклики і ризики національній безпеці, принципи, об'єкти, суб'єкти та нормативно-правове забезпечення з використанням класифікованих сил, засобів, форм і методів; визначення необхідних засад для організації ефективної роботи контролюючих і правоохоронних органів з дотриманням оптимального поєднання трьох складових процесу: «права – обов'язки – відповідальність»; запропоновано, розглядаючи корупцію з позиції права і нормативно-правових підходів як комплексне явище, що охоплює низку взаємопов'язаних правопорушень (адміністративних, цивільно-правових, дисциплінарних та кримінально-правових), вибудовувати адекватну систему протидії їй за допомогою Національного бюро, виділяючи при цьому: по-перше, підстави, причини і фактори, що обумовили корупцію; по-друге, наслідки таких проявів для національної безпеки в цілому із конкретизацією в різних сферах суспільного життя.

Набули подальшого розвитку теоретичний розгляд стосовно практичної сфери діяльності чіткого трактування категорії «національна безпека»; дослідження проблематики застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції в сегменті аналізу зарубіжного досвіду її подолання у контексті його можливого практичного застосування в Україні, по-перше, в частині міжнародного співробітництва на рівні міжнародних організацій та інституцій мультилатерального співробітництва, і відповідно, нормативно-правових актів, які ними приймаються; по-друге, в частині білатерального співробітництва країн і індивідуальної практики та досвіду окремих держав; положення адміністративно-правової доктрини щодо розмежування категорій «національна безпека» та «державна безпека» шляхом обґрунтування їх різного значення для визначення предмета адміністративно-правового регулювання, кола суб'єктів спеціальної компетенції та інструментів адміністративно-правового впливу.

Таким чином, можна констатувати, що автор дисертаційного дослідження здійснив науковий аналіз теми якісно та відповідально, що послужило основою в процесі досягнення вагомих науково-теоретичних та практичних результатів, які мають ознаки наукової новизни.

Повнота викладу основних результатів дисертації у виданих публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення, теоретичні та практичні висновки й рекомендації оприлюднено на ряді всеукраїнських та міжнародних конференцій, серед яких: III Міжнародна студентська наукова конференція «Правова система України в умовах Європейської інтеграції: погляд студентської молоді» (м. Тернопіль, 15 травня 2019 р.), VI Міжнародна науково-практична конференція «Російсько-Українська війна: право, безпека, світ» (м. Тернопіль, 29-30 квітня 2022 р.), VII Міжнародна науково-практична конференція «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід» (м. Тернопіль, 18 квітня 2023 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Пріоритети зміцнення безпеки держави та підвищення

ефективності правоохоронної діяльності: національні та міжнародні контексти», (м. Тернопіль, 19 квітня 2024 р.), III Всеукраїнська науково-практична конференція «Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку» (м. Харків, 21 лютого 2025 р.). Основні результати дослідження відображено в 10 наукових публікаціях, з них: 4 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття у зарубіжному науковому виданні, 5 тез доповідей на наукових конференціях, що повністю відповідає чинним вимогам до апробації та оприлюднення результатів наукового дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Разом із тим, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування, які мають дискусійний характер і можуть сприяти подальшому розвитку досліджуваної проблематики.

1. У роботі ґрунтовно проаналізовано місце Національного антикорупційного бюро України в системі органів спеціальної компетенції. Водночас доцільним видається більш детальне висвітлення співвідношення адміністративно-правових та кримінально-процесуальних аспектів діяльності НАБУ, з огляду на його специфічну функціональну природу. Оскільки Національне бюро України поєднує елементи правоохоронної діяльності та адміністративно-правового регулювання, додаткове концептуальне розмежування цих площин могло б сприяти ширшому окресленню предмета адміністративно-правового впливу. Такий підхід дозволив би ще системніше визначити особливості його правового статусу в умовах сучасних безпекових викликів.

2. У підрозділі, присвяченому аналізу зарубіжного досвіду (3.1) застосування адміністративно-правових інструментів протидії корупції, автор аргументовано окреслює можливості його використання в Україні. Разом з тим, певної деталізації могли б потребувати критерії адаптації іноземних моделей до національної правової системи. Зокрема, доцільним виглядало б чіткіше визначення інституційних, нормативних та соціально-правових передумов

такої імплементації. Це дозволило б посилити прикладний вимір запропонованих рекомендацій та конкретизувати межі їх практичної реалізації.

3. Виклад матеріалу щодо формування парадигми застосування адміністративно-правових механізмів діяльності НАБУ має концептуально-узагальнюючий характер і відзначається логічною цілісністю. Водночас окремі її структурні елементи могли б бути додатково систематизовані у вигляді узагальнюючої моделі або схематизованого представлення. Така структуризація сприяла б підвищенню наочності авторської концепції та полегшила б її подальше використання у наукових і прикладних дослідженнях. Особливо це актуально з огляду на комплексний характер запропонованої теоретичної конструкції.

4. Дисертаційне дослідження має виразну нормативно-теоретичну спрямованість, що відповідає спеціальності та поставленим завданням. Разом із тим, включення розширеного аналізу практики застосування відповідних адміністративно-правових положень, зокрема через узагальнення окремих кейсів або прикладів діяльності НАБУ, могло б додатково посилити аргументаційну складову роботи даного органу. Такий підхід дозволив би продемонструвати ефективність запропонованих теоретичних конструкцій у площині правозастосування.

5. У роботі простежується активне та коректне використання категоріального апарату адміністративно-правової доктрини, що свідчить про глибоке опрацювання наукових джерел. Разом з тим, окремі дефініції, зокрема щодо співвідношення понять «національна безпека» та «державна безпека», могли б бути розширені через розгорнутіше зіставлення існуючих наукових підходів та позицій різних учених. Такий порівняльний аналіз дозволив би ще чіткіше окреслити авторську позицію в межах наукової дискусії.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. В цілому, зазначені нами зауваження є дискусійного характеру, в жодному разі не зменшують наукової та практичної цінності дисертаційного дослідження і не впливають на позитивну характеристику роботи.

Все наведене вище дає підстави обґрунтовано стверджувати, що дисертаційна робота Суховецького Сергія Володимировича є завершеною самостійною науковою працею, що має всі ознаки актуального та якісного дослідження.

Тому дисертація Суховецького Сергія Володимировича на тему «Адміністративно-правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України у забезпеченні національної безпеки України» відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент

заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи Державного податкового університету

Тетяна ЯЦИК

Державний податковий університет
засвідчую:
Учений секретар
«04» 03 2026 р.